

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 160g/2025

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea
anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025

(înlocuirea apărătorului în procesul penal)

CHIȘINĂU
2 octombrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA, *judcători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 iulie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 2 octombrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025, ridicată de dl avocat Sergiu Prodan, în interesele dlui Constantin Bucur, în dosarul nr. 1-660/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Andrei Guțu, judecător de la Judecătoria Bălți, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. Pe rolul Judecătoriei Bălți, sediul central, se află cauza penală privind acuzare a dlui Constantin Bucur de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (3) din Codul penal (*conducerea mijlocului de transport cu depășirea limitelor de alcool admisibile sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe*).

5. Prin încheierea din 26 mai 2025, pe baza articolului 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025, pentru că dl avocat Sergiu Prodan nu s-a prezentat la ședință, instanța de judecată a dispus înlocuirea acestuia cu un avocat din oficiu.

6. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Sergiu Prodan a ridicat, în interesele dlui Constantin Bucur, excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025.

7. Printr-o încheiere din 2 iulie 2025, judecătorul cazului a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

(3) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 70

Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului,
confirmarea calității și împuternicirilor lui

„[...]”

(4) În cazul în care interesele justiției cer participarea apărătorului la procesul penal, iar acesta lipsește nejustificat sau refuză să exercite apărarea, procurorul, prin ordonanță motivată, sau instanța de judecată, prin încheiere motivată, solicită oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat pentru înlocuirea apărătorului și acordă un termen rezonabil pentru pregătirea unei apărări efective. La judecarea cauzei penale în instanță de judecată, avocatului desemnat i se acordă un termen suficient pentru pregătirea apărării.

(4¹) În cazul prevăzut la alin. (4), avocatul desemnat înlocuiește apărătorul care lipsește nejustificat sau care refuză să exercite apărarea numai pentru perioada absenței nejustificate a acestuia.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (3) și (4), organul de urmărire penală sau instanța poate să propună bănuitului, învinuitului, inculpatului să invite un alt apărător.

[...]”

[articolul 70 alineatul (4) în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025]

Articolul 322
Participarea apărătorului la judecarea
cauzei și efectele neprezentării lui

„[...]”

(4) Înlocuirea apărătorului care nu s-a prezentat la ședință se admite doar cu consimțământul inculpatului.

(5) Dacă participarea apărătorului ales de inculpat este imposibilă pe o durată care depășește 3 zile, instanța amână ședința și propune inculpatului să-și aleagă un alt apărător, iar în caz de refuz al inculpatului de a-și alege alt apărător, instanța decide solicitarea desemnării, de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Pentru înlocuirea apărătorului în condițiile prezentului alineat, instanța stabilește inculpatului un termen de 5 zile.

(6) Soluționând chestiunea amânării ședinței de judecată în legătură cu înlocuirea apărătorului, instanța ia în considerare oportunitatea unei asemenea hotărâri, ținând cont de durata de timp deja utilizată pentru judecare, de complexitatea cauzei, de durata de timp necesară pentru studierea materialelor cauzei de către apărătorul care intervine în proces, precum și de alte circumstanțe pentru pregătirea apărării. Instanța îi oferă apărătorului care a intervenit în proces timp suficient și îi asigură posibilitățile respective pentru a lua cunoștință de materialele cauzei, inclusiv de cele cercetate în instanță, și pentru a se pregăti de participarea de mai departe în proces, însă înlocuirea apărătorului nu necesită reluarea judecării cauzei de la început. Apărătorul este în drept să solicite repetarea unor acțiuni procesuale deja efectuate în ședință în lipsa lui dacă are de concretizat chestiuni suplimentare.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul sesizării susține că norma contestată omite să stabilească criterii clare și previzibile care ar admite înlocuirea apărătorului în procesul penal. Acesta consideră că omisiunea respectivă afectează în mod direct exercitarea eficientă a dreptului la apărare, întrucât îi permite instanței de judecată să îl înlocuiască pe apărătorul ales fără respectarea unor condiții obiective, stabilite prin lege.

11. Autorul sesizării menționează că sintagma „termen suficient pentru pregătirea apărării” utilizat de legislator în norma contestată este neclar și de cele mai dese ori este insuficient pentru pregătirea apărării.

12. Mai mult, autorul sesizării susține că norma contestată îi oferă procurorului competența de a dispune înlocuirea apărătorului în proces, iar acest aspect contravine principiului contradictorialității și egalității părților în proces.

13. Totodată, autorul sesizării afirmă că norma contestată contravine prevederilor articolului 322 din Codul de procedură penală.

14. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 1, 4, 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025, care nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Curtea reține că, deși articolul 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025, a fost modificat, acesta continuă să producă efecte în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, deoarece acesta era în vigoare la data când instanța de judecată a dispus înlocuirea acestuia cu un avocat din oficiu. Curtea admite că instanța de judecată va ține cont de prevederile contestate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

20. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate face obiectul de examinare al Curții dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr.23 din 5 august 2021, § 30).

21. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

22. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 (*statul Republica Moldova*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște*

drepturile și îndatoririle), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

23. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 1, 4 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (DCC nr. 73 din 20 iunie 2024, § 23).

24. Referitor la articolul 20 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează norma constituțională menționată. Astfel, Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și citarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, în lipsa unei argumentări proprii, nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16). Anterior, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, pentru că ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23; DCC nr. 46 din 14 mai 2024, § 20).

25. Referitor la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea consideră că nu este nici posibil, nici rezonabil ca legislatorul să stabilească în Codul de procedură penală o listă exhaustivă a motivelor care ar determina înlocuirea apărătorului în proces. De altfel, o asemenea listă ar putea omite reglementarea unor situații care ar justifica, în mod rezonabil, înlocuirea acestuia. Aprecierea motivelor care determină înlocuirea apărătorului în proces reprezintă prerogativa instanțelor de judecată, care au latitudinea de a decide în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei.

26. Curtea Europeană a constatat că o lege poate îndeplini totuși condiția previzibilității chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la o consiliere juridică adecvată sau prin interpretarea acesteia de către instanțe, pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Yüksel Yalçinkaya v. Turcia* [MC], 26 septembrie 2023, § 238; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 141; *Bădescu și alții v. România*, 15 aprilie 2025, § 122).

27. Cu privire la articolul 26 din Constituție, Curtea reține că dreptul la apărare reprezintă totalitatea prerogativelor și a posibilităților pe care persoanele le au, potrivit legii, în vederea apărării intereselor lor (a se vedea HCC nr. 22 din 6 august 2020, § 29).

28. În jurisprudența sa, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a statuat că o persoană acuzată de o infracțiune care nu dorește să se apere personal trebuie să poată recurge la asistență juridică aleasă de ea. Echitatea procedurilor impune ca un acuzat să poată obține întreaga gamă de servicii asociate în mod specific cu asistența juridică. Articolul 6 § 3 litera c) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu impune un anumit mod de exercitare a dreptului la apărare, lăsând statelor părți o marjă de apreciere în alegerea mijloacelor adecvate pentru garantarea acestui drept în cadrul sistemelor lor judiciare naționale (a se vedea *Elif Nazan Seker contra Turcia*, nr. 41954/10, 8 martie 2022, § 42).

29. Potrivit articolului 26 alin. (3) din Constituție, în tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. De asemenea, potrivit articolului 17 din Codul de procedură penală, în procesul penal, părțile au dreptul să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales ori de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat;

instanța judecătorească este obligată să le asigure deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile Codului. Mai mult, articolele 70 alin. (4) și 322 alin. (5) din Codul de procedură penală le oferă instanțelor de judecată posibilitatea de a-l înlocui pe apărătorul din proces atunci când acesta lipsește nejustificat sau refuză să exercite apărarea.

30. Referitor la criticile avansate de autor, Curtea reține că înlocuirea apărătorului reprezintă o situație excepțională, care se aplică în mod temporar, exclusiv în interesul justiției. Dispoziția contestată are ca scop asigurarea desfășurării continue și eficiente a procesului penal, în condițiile în care apărătorul lipsește în mod nejustificat sau refuză să-și exercite obligațiile procesuale. În asemenea cazuri, pentru a evita amânările repetate și riscul tergiversării procesului, legea oferă posibilitatea desemnării unui apărător, inclusiv din cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat.

31. Curtea observă că Codul de procedură penală conține suficiente garanții menite să asigure exercitarea efectivă a dreptului la apărare atunci când se dispune înlocuirea apărătorului: (i) consimțământul inculpatului de a înlocui apărătorul; (ii) posibilitatea inculpatului de a-și alege un alt apărător; (iii) înlocuirea apărătorului ales se aplică pe durata absenței nejustificate a apărătorului ales (a se vedea articolele 70 alin. (4)¹) și 322 alin. (4) din Codul de procedură penală).

32. De asemenea, Curtea evidențiază că legislația procesual-penală îi impune instanței de judecată obligația de a-i acorda noului apărător un termen suficient pentru pregătirea apărării. Durata acestui termen variază în funcție de specificul fiecărui caz, instanțele având o marjă de apreciere discreționară în această privință (a se vedea articolul 322 alin. (6) din Codul de procedură penală).

33. Referitor la obiecțiile formulate de autorul sesizării, potrivit cărora norma contestată, prin prerogativa oferită procurorului de a dispune înlocuirea apărătorului în proces, ar contraveni principiilor contradictorialității și egalității armelor, Curtea constată că, în această parte, sesizarea în discuție este o *actio popularis*, întrucât cauza în care este ridicată excepția vizează înlocuirea apărătorului la etapa de judecare a cauzei penale, nu în faza de urmărire penală.

34. Referitor la criticile autorului sesizării că norma contestată contravine prevederilor articolului 322 din Codul de procedură penală, Curtea reiterează că o pretinsă incompatibilitate sau neconcordanță între două sau mai multe norme infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte sau în același act normativ nu constituie o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și aplicare a legii. În acest sens, Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete reprezintă o competență a instanțelor judecătorești (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr.126 din 5 august 2021, § 38).

35. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea notează că nici articolele 1, 4, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

36. Astfel, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 128 din 29 mai 2025, ridicată de dl avocat Sergiu Prodan, în interesele dlui Constantin Bucur, în dosarul nr. 1-660/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 2 octombrie 2025

DCC nr. 150

Dosarul nr. 160g/2025